

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 401/2020-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. augusta 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Ivana Fiačana a Miloša Maďara prerokoval námietku zaujatosti JUDr. Kataríny Dušákovej, advokátky, Považská 26, Košice, vznesenú proti sudcovi Ústavného súdu Slovenskej republiky Liborovi Duľovi v konaní vedenom Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 1503/2020 a takto

r o z h o d o l :

1. Sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky Libor Duľa **n i e j e v y l ú č e n ý** z konania a rozhodovania vo veci vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 1503/2020.

2. Toto uznesenie **n a d o b ú d a** právoplatnosť a vykonateľnosť okamihom jeho prijatia senátom I. ÚS Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav, námietka zaujatosti a vyjadrenie namietaného sudcu

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) vedie pod sp. zn. Rvp 1503/2020 konanie o ústavnej sťažnosti [REDACTED], [REDACTED],

2.3 Na základe už uvedeného je právna zástupkyňa toho názoru, že je vylúčené, aby člen IV. senátu ústavného súdu Libor Duľa mohol nezaujato a spravodlivo rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], ktorého zastupuje ako advokátka v danom konaní pred ústavným súdom. Preto žiada, aby iný senát ústavného súdu rozhodol tak, že JUDr. Libor Duľa je vylúčený z rozhodovania o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED].

3. Sudca ústavného súdu Libor Duľa sa k námietke zaujatosti vyjadril listom z 13. augusta 2020, v ktorom uviedol, že pokiaľ ide o „pravidelné a iniciatívne“ namietanie zaujatosti z jeho strany proti osobe právnej zástupkyne, jediným prípadom, ktorého sa spätne dopátral, je rozhodnutie o jeho vylúčení ako sudcu najvyššieho súdu z roku 2010, kde bol vylúčený na základe jeho vlastného oznámenia, ktorého podkladom bola okolnosť, že JUDr. Katarínu Dušákovú ešte z čias jej pôsobenia ako sudkyne, teda v čase, keď on profesijne začínal, „*pozná zo súbežného pôsobenia v justícii, čo bolo spojené s kolegiálno-priateľským vzťahom*“. Nešlo teda vôbec o jeho prezentovanú „pretrvávajúcu dlhodobú vzájomnú animozitu“, ktorú vo svojom podaní uvádza právna zástupkyňa, ale o bežný vzťah profesijnej kolegiality bez negatívneho vzťahového prvku.

3.1 K jeho oznámeniu došlo navyše v situácii, keď právna zástupkyňa sťažovateľa nebola v pozícii advokáta zastupujúceho klienta, ale v pozícii obvinenej v trestnom konaní, čo považuje v už popísanom kontexte za zásadný kvalitatívny rozdiel (vzťah sudca – právna zástupca a sudca – účastník konania). Zároveň bola táto situácia spojená s odňatím skoršieho rozhodovania v dotknutej trestnej veci (pred štádiom dovolacieho konania, v ktorom mal byť činný) z obvodu Krajského súdu v Košiciach do obvodu iného krajského súdu, keď vo svojom oznámení zdôraznil, že na Okresnom súde Košice I a na Krajskom súde v Košiciach pôsobil až do roku 2008 – táto okolnosť jeho vtedajšie vylúčenie do určitej miery objektivizovala (čo zodpovedá rozhodnutiu príslušného senátu o tejto otázke).

3.2 Ďalej uviedol, že právna zástupkyňa aktuálne v pozícii obvinenej nie je a on neeviduje žiadne svoje skoršie vylúčenie vo veci, v ktorej by vystupovala v pozícii advokáta, resp. obhajcu v trestnom konaní.

3.3 Poukázal na to, že v prejednávanej veci ide, naopak, o procesné postavenie právnej zástupkyne sťažovateľa, a (aj bez ohľadu na túto okolnosť) zároveň poukázal na značný časový odstup, keď od už uvedeného rozhodnutia o jeho vylúčení (ale už ani

v jemu nie príliš vzdialenom období) s JUDr. Katarínou Dušákovou neprišiel do žiadneho osobného kontaktu. To isté platí o jej manželovi (uvádzanom v podaní), ktorého z časovo vzdialeného obdobia pozná len bežne a spoločensky. Pokiaľ ide o otca právnej zástupkyne (uvádzaného v podaní), tento bol, v opäť dávnejšom období, sudcom Krajského súdu v Košiciach, avšak on s ním do žiadneho osobného kontaktu neprišiel.

3.4 Vzhľadom na tieto okolnosti a ich prezentovanú aktualizáciu nie je v dotknutej veci nijako subjektívne zaujatý a domnieva sa, že nie sú prítomné ani iné okolnosti, ktoré by vyvolávali jeho vylúčenie podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde (a teda že by mal byť ako sudca ústavného súdu trvale vylúčený z rozhodovania vo všetkých veciach, v ktorých JUDr. Katarína Dušáková ako advokátka zastupuje niektorého z účastníkov konania).

4. Pokynom predsedu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 19. augusta 2020 bola námietka zaujatosti podľa čl. IV bod 1 písm. a) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 v znení dodatku č. 1 pridelená na rozhodnutie podľa § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde do senátu I. ÚS ústavného súdu v zložení Jana Baricová – predsedníčka senátu a sudcovia Ivan Fiačan a Miloš Maďar (ďalej len „príslušný senát“).

II.

Relevantná právna úprava

5. Zákon o ústavnom súde obsahuje výslovnú právnu úpravu o vylúčení sudcu ústavného súdu z výkonu sudcovskej funkcie v ustanoveniach § 49 až § 52.

6. Podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti. Dôvodom na vylúčenie sudcu ústavného súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu ústavného súdu v konaní o prerokúvanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach na ústavnom súde.

7. Podľa § 50 ods. 2 zákona o ústavnom súde účastník konania má právo vzniesť námietku zaujatosti voči sudcom ústavného súdu, ktorí majú jeho vec prerokovať a rozhodnúť. Námietku zaujatosti je účastník konania povinný vzniesť do desiatich dní odo dňa, keď sa dozvedel o dôvodoch vylúčenia. Účastník konania je povinný uviesť, kedy sa dozvedel o dôvodoch vylúčenia. Námietku zaujatosti musí účastník konania odôvodniť. Sudca ústavného súdu, proti ktorému námietka smeruje, je povinný sa k námietke zaujatosti vyjadriť. Na opakované námietky zaujatosti podané proti tomu istému sudcovi ústavného súdu z toho istého dôvodu ústavný súd neprihliadne, ak už o predchádzajúcej rovnakej námietke zaujatosti rozhodol.

8. Podľa § 51 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak ide o rozhodovanie v senáte ústavného súdu, o vylúčení sudcu ústavného súdu rozhoduje iný senát ústavného súdu určený rozvrhom práce.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

9. Ústavný súd vo svojom rozhodovaní opakovane zdôrazňuje, že požiadavka neustrannosti sudcu sa dotýka samej podstaty spravodlivosti a jej vnímania. Neustrannosť znamená absenciu zaujatosti či predsudku, znamená, že sudca nemá žiaden osobný záujem na výsledku konania (porov. Barak, A. *Judge in a Democracy*. Princeton University Press, 2008. s. 101 a nasl.), resp. nevzniká navonok legitímny dojem, že by takýto záujem mohol mať. Rozhodovanie sudcom, ktorý nie je neustranný, nie je len popretím rovnosti účastníkov konania, ale ide svojím spôsobom aj o rozhodovanie vo vlastnej veci (*nemo iudex in causa sua*; porov. bod 5 uznesenia Najvyššieho správneho súdu Českej republiky z 11. 6. 2010, čj. Nao 46/2010-78; dostupné na internete: www.nssoud.cz) a vôbec o popretie zmyslu súdnictva a práva.

10. Ústavný súd už vo svojej predošlej judikatúre konštatoval, že z pohľadu práva na neustranného sudcu ako komponentu práva na spravodlivý proces vyvinul Európsky súd pre ľudské práva dve previazané stránky neustrannosti a judikatúru k nim rozvíja už viac ako

30 rokov (porov. Piersack v. Belgicko, sťažnosť č. 8692/79, rozsudok ESĽP z 1. 10. 1982; Pohoska v. Poľsko, sťažnosť č. 33530/06, rozsudok ESĽP z 10. 1. 2012).

11. Nestrannosť má stránku subjektívnu a stránku objektívnu, a tie sú overované rovnomennými testami. Európsky súd pre ľudské práva zdôrazňuje význam nestrannosti sudcu pre dôveru verejnosti v súdnictvo, a to jednak vo všeobecnosti (porov. Olujíc v. Chorvátsko, sťažnosť č. 22330/05, rozsudok ESĽP z 5. 2. 2005, bod 57), ale osobitne pri objektívnom teste (porov. Kinský v. Česká republika, sťažnosť č. 42856/06, rozsudok ESĽP z 9. 2. 2012, bod 87). Pri rozhodovaní o tom, či v danom prípade existuje legitímny dôvod na obavy, že istý sudca nie je nestranný, hľadisko namietateľa je dôležité, ale nie je rozhodujúce; rozhodujúce je, či tieto obavy môžu byť považované za objektívne odôvodnené (porov. Thorgeir Thorgeirson v. Island, sťažnosť č. 13778/88, rozsudok ESĽP z 25. 6. 1992, bod 51).

12. Nestrannosť je vo vnímaní ESĽP absenciou zaujatosti či predsudku vo veci, pričom nestrannosť môže byť overovaná už spomenutým subjektívnym a objektívnym testom.

13. Východiskom je subjektívny test, v ktorom sa zisťuje osobné presvedčenie, postoj sudcu, resp. jeho záujem v prerokúvanej veci. Osobná nestrannosť sudcu sa predpokladá, kým sa nepreukáže opak. Takýmto „opakom“ môže byť sudcom prejavené nepriateľstvo, neznášanlivosť alebo ak si napríklad sudca z osobných dôvodov vyhradí prerokovanie veci pre seba. Požiadavka nestrannosti nemôže byť dostatočne naplnená len subjektívnym testom, ktorý je náročný z hľadiska preukazovania.

14. Na subjektívny test teda plynule nadväzuje test objektívny, ktorý si všíma, či sudca vykazuje legitímne pochybnosti z hľadiska jeho nestrannosti. Tu je dôležitá perspektíva nestranného pozorovateľa a relevantné je aj zdanie (ne)strannosti („*Justice must not only be done, it must also be seen to be done*“). Podľa ESĽP musí byť ustálené, či existujú zistiteľné skutočnosti, ktoré môžu vzbudzovať pochybnosti o nestrannosti sudcov, a v tomto zmysle môže mať aj zdanie určitú dôležitosť, pretože „v stávke“ je dôvera, ktorú musia súdy v spoločnosti vzbudzovať, nehovoriac o dôvere samotných účastníkov konania

(porov. *Daktaras v. Litva*, sťažnosť č. 42095/98, rozsudok ESĽP z 10. 10. 2000, bod 32). Ústavný súd dodáva, že súčasne s dôverou, na ktorú musia súdy v demokratickej spoločnosti ašpirovať, je cez ňu „v stávke“ aj autorita súdnych rozhodnutí.

15. Podstatou námietky zaujatosti právnej zástupkyne sťažovateľa vznesených v konaniach vedených pred ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 1503/2020 proti sudcovi Liborovi Duľovi je jej názor, podľa ktorého bola v minulosti zásadnou prekážkou rozhodovania namietaného sudcu najmä ich pretrvávajúca dlhodobá vzájomná animozita, ktorú však sudca ústavného súdu Libor Duľa vo svojom vyjadrení popiera.

16. V rámci dôvodov vylúčenia sudcu ústavného súdu ustanovených v § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde je potrebné uviesť, že predpoklady vylúčenia sudcu ústavného súdu opísané ako „*pomer k veci, účastníkom konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom*“ vzhľadom na okolnosti aplikovateľné na vec námietok zaujatosti právnej zástupkyne sťažovateľa proti sudcovi ústavného súdu Liborovi Duľovi naplnené nie sú.

17. Aplikujúc detailnejší pohľad na potenciálnu nestrannosť sudcu ústavného súdu Libora Duľu, uvedený subjektívny a objektívny test, vec v prvom rade nevykazuje explicitnosť a intenzitu predpojatosti, ktorá by spadala pod subjektívny test, nemožno nepovažovať za preukázané, že by sudca ústavného súdu Libor Duľa prejavoval v minulosti voči JUDr. Kataríne Dušákovej nepriateľstvo, neznášanlivosť alebo že by si z osobných dôvodov vyhradil prerokovanie veci pre seba alebo inak prejavil negatívne osobnostné alebo profesijné naladenie proti JUDr. Kataríne Dušákovej. Ani z vyjadrenia sudcu Libora Duľu k námietke zaujatosti právnej zástupkyne sťažovateľa nemožno vyvodit' jeho negatívne emócie voči JUDr. Kataríne Dušákovej alebo záujem rozhodovať vec sťažovateľa práve pre možnosť „animozity“ proti JUDr. Kataríne Dušákovej.

18. Ústavný súd ďalej *in abstracto* zásadne poznamenáva, že dôvodom vylúčenia sudcu z prejednávania veci pre pomer k veci, účastníkom konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom býva sám osebe samotný príbuzenský vzťah sudcu prejednávajúceho vec a účastníka konania alebo zástupcu účastníka konania (porov. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7 Nc 61/2013).

18.1 *In concreto* je potrebné uviesť, že sudca ústavného súdu Libor Duľa nie je v príbuzenskom vzťahu so sťažovateľom, jeho blízkou osobou ani s jeho právnou zástupkyňou pred ústavným súdom alebo pred všeobecnými súdmi.

18.2 Taktiež *in abstracto* možno pripustiť, že vzhľadom na v minulosti vytvárané a udržiavané profesijné, odborné či medziľudské vzťahy založené na dôvere, informovanosti a kontakte medzi sudcom ústavného súdu a právnou zástupkyňou sťažovateľa sa môžu z pohľadu nestranného pozorovateľa dôvodne javiť tvrdenia právnej zástupkyne sťažovateľa, že sudca ústavného súdu má k nej pomer ako k zástupkyňi účastníka konania pred ústavným súdom.

18.3 V prípade námietok zaujatosti právnej zástupkyne však platí, že nemožno identifikovať známosť medzi sudcom ústavného súdu Liborom Duľom a advokátkou JUDr. Katarínou Dušakovou ako známosť charakterizovanú v predchádzajúcom bode.

19. Treba pripomenúť, že dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú (i) v procesnom postupe sudcu a v jeho rozhodovacej činnosti v inej veci nesúvisiacej s prerokovávanou vecou hoc toho istého účastníka, (ii) ktoré spočívajú v rozhodovacej činnosti sudcu v minulosti v inej verejnej funkcii (resp. v rámci iného orgánu verejnej moci) v nesúvisiacich veciach hoc toho istého účastníka (porov. z opaku § 31 ods. 2 Trestného poriadku). Samotné pôsobenie sudcu vo funkcii sudcu na okresnom súde, krajskom súde alebo na najvyššom súde, ktorý je predmetom námietky zo strany právnej zástupkyne sťažovateľa pred ústavným súdom, kde sudca Libor Duľa v súčasnosti pôsobí vo funkcii sudcu ústavného súdu, nezakladá zaujatosť sudcu ústavného súdu Libora Duľu a nezakladá jeho vnímanie ako nie nestranného z pohľadu tretích osôb.

19.1 K tomu príslušný senát odkazuje, že ústavný súd sa aj v tejto veci (rovnako ako ESLP) pri posudzovaní zaujatosti snažil rekonštruovať stav mysle sudcu [„*state of mind*“; van Dijk, P. *Article 6 § 1 of the Convention and the concept of „objective impartiality“*. In: Mahoney, P., Matscher, F., Petzold, H., Wildhaber, L. (eds.) *Protecting Human Rights: The European Perspective. Studies in memory of Rolv Ryssdal*. 2. Edition, Köln: Carl Heymanns Verlag, 2000, s. 1503], a to tak z hľadiska subjektívneho, ako aj z hľadiska objektívneho, pričom sa zvlášť zamýšľal nad situáciou, či posudzovaný sudca bol viackrát angažovaný v posudzovaní určitej veci (*the same person has been involved in a certain case in two different capacities; double involvement*, van Dijk, cit dielo, s. 1503; z doterajšej judikatúry

možno vyvodit', že do rámca skutočností spochybňujúcich nestrannosť súdu z objektívneho hľadiska patria predovšetkým rôzne prípady inkompatibility, teda situácie, keď sudca rozhodujúci o veci mal s ňou do činenia predtým, resp. v skoršej fáze v inom postavení), a to v najširšom možnom slova zmysle. Ani v tejto rovine príslušný súd nevzhladol zaujatosť alebo porušenie príkazu nestrannosti na strane sudcu Libora Duľu.

20. Sudca ústavného súdu Libor Duľa vzhľadom na skutkový a právny stav veci v tomto smere podľa príslušného senátu nemá pomer k veci a v tej istej veci nebol činný pri výkone inej funkcie alebo povolania (§ 49 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

21. Pri skúmaní nestrannosti (subjektívny a objektívny test nestrannosti) sudcu ústavného súdu Libora Duľu tak podľa príslušného senátu nateraz neexistuje zistiteľná skutočnosť, ktorá odôvodňuje vznik subjektívnej alebo objektívnej pochybnosti o jeho zaujatosti vo veci vedenej ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 1503/2020. Podľa ústavného súdu ani z pohľadu nestranného pozorovateľa sa nemôže dôvodne javiť, že sudca ústavného súdu Libor Duľa má pomer k účastníkom konania alebo ich zástupcom pred ústavným súdom alebo pomer k veci prejednáwanej ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 1503/2020.

21.1 Príslušný senát je preto presvedčený, že vnímanie nestrannosti sudcov ústavného súdu v predmetnej veci sp. zn. Rvp 1503/2020 si nevyžaduje vylúčenie sudcu ústavného súdu Libora Duľu z konania a rozhodovania vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 1503/2020 (bod 1 výroku uznesenia).

IV.

K právoplatnosti a vykonateľnosti rozhodnutia

22. Podľa § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde rozhodnutie ústavného súdu nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania pred ústavným súdom, ak tento zákon v § 83, § 90, § 100, § 108, § 150, § 168, § 175 alebo § 179 neustanovuje inak alebo ak nevyplýva iné z rozhodnutia ústavného súdu.

23. Vzhľadom na to, že vo veci ústavnej sťažnosti vedenej pod sp. zn. Rvp 977/2020 je jej predmetom namietané porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17

ods. 1 a 2 ústavy a práva na slobodu podľa čl. 5 ods. 1 a 4 dohovoru, ústavný súd v senáte príslušnom na rozhodnutie o oznámení sudcov ústavného súdu o ich možnom vylúčení z vecí sp. zn. Rvp 977/2020 rozhodol podľa § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde, že toto uznesenie o nevyhlúčení sudcu IV. senátu ústavného súdu Libora Duľu z konania a rozhodovania vo veci vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 1503/2020 nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť okamihom jeho prijatia ústavným súdom, resp. senátom ústavného súdu (bod 2 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. augusta 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu